

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ตามการรับรู้ของครูสุศึกษา เขตการศึกษา 8 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบ ปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ตามการรับรู้ของ ครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานการศึกษาต่างกัน กลุ่มประชากร เป็นครูสุศึกษาสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 8 ปีการศึกษา 2530 จำนวน 337 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรวิชา สุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ด้าน คือ ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาตามหลักสูตร หนังสือ เรียนและหนังสืออ่านประกอบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และอีก ส่วนหนึ่งส่งทางไปรษณีย์ไปยังครูสุศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 8 รวม 337 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้น 312 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.58 ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส เอกซ์ (SPSSX) คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยการ ทดสอบค่าเอฟ และทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชอเฟ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตาราง ประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูสุศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8 ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุประมาณ 30 - 40 ปี วุฒิทางการศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาตรีหรือ เทียบเท่า ในด้านพื้นฐานทางวิชาเอกหรือโทนั้น ส่วนใหญ่จบวิชาเอก/โทสุศึกษา (ทั้งนี้ หมายถึงผู้ที่เรียนวิชาเอกสุศึกษาสายเดียว หรือ วิชาเอกสุศึกษา วิชาโทอื่น ๆ หรือ

ผู้ที่เรียนวิชาเอกพลศึกษา วิชาโทสุขศึกษา หรือ วิชาเอกอื่น ๆ วิชาโทสุขศึกษา) ส่วนวิชาเอก/โทพลศึกษา (ในที่นี้หมายถึงผู้ที่เรียนวิชาเอกพลศึกษาสายเดียว หรือ วิชาเอกพลศึกษาวิชาโทอื่น ๆ หรือ ผู้ที่เรียนวิชาเอกอื่น ๆ วิชาโทพลศึกษา) และวิชาเอก/โทอื่น ๆ (หมายถึงผู้ที่เรียนวิชาเอก และวิชาโทอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเอก/โทสุขศึกษา หรือ วิชาเอก/โทพลศึกษาเลย) มีจำนวนน้อย ครูสุขศึกษาส่วนมากเป็นครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเคยเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มาแล้ว แต่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมสัมมนา หรืออบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ครูสุขศึกษาส่วนมากเคยศึกษาหรืออ่านเอกสารหลักสูตรมาแล้ว ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมานานกว่า 7 ปีขึ้นไป มีจำนวนคาบการสอนวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1-5 คาบต่อสัปดาห์ นอกจากการสอนวิชาสุขศึกษาแล้ว ครูสุขศึกษายังมีหน้าที่พิเศษอื่น ๆ อีก เช่น สอนวิชาพลศึกษา เป็นครูฝ่ายปกครอง และประจำห้องพยาบาล ฯลฯ ส่วนจำนวนครูที่สอนวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนทั้งสิ้น 1-3 คน

2. ปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ตามการรับรู้ของครูสุขศึกษา พบว่า ครูสุขศึกษามีปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาตามหลักสูตร หนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เมื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรโดยพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสุขศึกษามีปัญหาการใช้หลักสูตรในระดับมาก จำนวน 24 ข้อเรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ขาดอุปกรณ์การสอน เช่น โปสเตอร์ สไลด์ แผนภูมิ หุ่นจำลอง ฯลฯ
- 2) หนังสืออ่านประกอบการเรียนมีไม่เพียงพอ
- 3) หนังสือเรียนมีภาพประกอบน้อยและไม่ชัดเจน
- 4) โรงเรียนขาดการสนับสนุนทางด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์การสอนใน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- 5) ไม่ได้รับการนิเทศการสอนวิชาสุขศึกษา
- 6) โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน
- 7) การประเมินผลการเรียนในด้านทัศนคติทำได้ยาก
- 8) ครูไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร
- 9) เนื้อหาในหนังสือเรียนบางเล่มมีมากเมื่อเทียบกับจำนวนคาบเรียนที่จัดให้สอน
- 10) ขาดแคลนแหล่งวิชาการที่ค้นคว้าเพิ่มเติมในการสอน
- 11) ครูไม่มีโอกาสในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร
- 12) หนังสือเรียนมีลักษณะรูปเล่มไม่น่าสนใจ
- 13) ไม่ทราบแหล่งที่จะขอยืมอุปกรณ์การสอน
- 14) เนื้อหาวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นบางรายวิชาซ้ำซ้อนกัน
- 15) เนื้อหาในหนังสือเรียนบางเล่มขัดแย้งกัน
- 16) ขาดสื่อการสอน เช่น หนังสือแบบเรียน คู่มือครู ฯลฯ
- 17) นักเรียนไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชาสุขศึกษา
- 18) เนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรมีมากเกินไป เมื่อเทียบกับจำนวนหน่วยการเรียน
- 19) หน่วยการเรียนของแต่ละรายวิชาจำนวน 0.5 หน่วยการเรียนซึ่งน้อยเกินไป
- 20) เนื้อหารายวิชาบางเรื่องไม่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพและสภาพของสังคม

ในปัจจุบัน

- 21) การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรในโรงเรียนขาดความร่วมมือจากคณะครู อาจารย์ และบุคลากรต่าง ๆ เท่าที่ควร
- 22) ขาดความรู้เกี่ยวกับการผลิต การใช้และการเลือกอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสม
- 23) การจัดสิ่งแวดล้อมและบริการสุขภาพในโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการสอนวิชาสุขศึกษา
- 24) นักเรียนเบื่อหน่ายไม่สนใจเรียนวิชาสุขศึกษา

3. การเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

พุทธศักราช 2522 ตามการรับรู้ของครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานการศึกษาต่างกัน พบว่า ครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษา กับ วิชาเอก/โทอื่น ๆ มีปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2522 โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชา เอก/โทพลศึกษา มีปัญหาการใช้หลักสูตรมากกว่าครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชา เอก/โทอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษา กับ วิชาเอก/โทอื่น ๆ มีปัญหาการใช้หลักสูตรในด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว นอกจากนั้นยังพบว่าครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชา เอก/โทสุขศึกษา มีปัญหาการใช้หลักสูตรไม่แตกต่างจากครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษา และครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อ เปรียบ เทียบปัญหาการใช้หลักสูตรโดยพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสุขศึกษา มีปัญหาการใช้หลักสูตรแตกต่างกันดังนี้

3.1 ครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชา เอก/โทสุขศึกษา กับ วิชาเอก/โทพลศึกษา มีปัญหาการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษามีปัญหาการใช้หลักสูตรมากกว่าครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทสุขศึกษา ในปัญหาต่อไปนี้

- 1) หนังสือเรียนมี เนื้อหาไม่ตรงตามหลักสูตร
- 2) ไม่สามารถแจ้งจุดประสงค์รายวิชาและ เกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชาแก่นักเรียนก่อนสอนวิชานั้น ๆ ได้
- 3) ขาดความรู้และความ เข้าใจ เกี่ยวกับ เทคนิคและวิธีสอนวิชาสุขศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในหลักสูตร

3.2 ครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษา กับ วิชาเอก/โทอื่น ๆ มีปัญหาการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชา เอก/โทพลศึกษามีปัญหาการใช้หลักสูตรมากกว่าครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทอื่น ๆ ในปัญหาต่อไปนี้

- 1) หนังสือเรียนมี เนื้อหาไม่ตรงตามหลักสูตร
- 2) ไม่สามารถแจ้งจุดประสงค์รายวิชาและ เกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชาแก่นักเรียนก่อนวิชานั้น ๆ ได้
- 3) จุดประสงค์รายวิชา (พ 101-พ 306) ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาสุศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

4) นักเรียนไม่สนใจกิจกรรม เสริมหลักสูตร

5) ขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการประเมินผล

ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

6) เนื้อหาในหนังสือเรียนบางเล่มขัดแย้งกัน

7) การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรในโรงเรียนขาดความร่วมมือจากนักเรียน

8) หนังสือเรียนมีเนื้อหามากเกินไป

3.3 ครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทสุขศึกษา กับ วิชาเอก/โทอื่น ๆ

มีปัญหาการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทสุขศึกษามีปัญหาการใช้หลักสูตรมากกว่าครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทอื่น ๆ ในปัญหาต่อไปนี้

1) จุดประสงค์รายวิชา (พ 101 - พ 306) ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาสุศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

2) เนื้อหารายวิชาบางเรื่องที่มีอยู่ในหนังสือเรียนละเอียดมากเกินไป

3) หนังสือเรียนมีเนื้อหาไม่ตรงตามหลักสูตร

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย เรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ตามการรับรู้ของครูสุศึกษา เขตการศึกษา 8 ผู้วิจัยอภิปรายผลโดยส่วนรวม และประเด็นสำคัญในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า โดยส่วนรวมครูสุศึกษามีปัญหาการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับน้อยทุกด้านคือ ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาตามหลักสูตร หนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และกิจกรรม เสริมหลักสูตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรวิชาสุศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้ใช้มาเป็นเวลาต่อเนื่องกันตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2521 จนถึงปัจจุบัน พุทธศักราช 2531 รวมเวลา 10 ปีการศึกษา ปัญหายุ่งยากต่าง ๆ ที่พบ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ

การใช้หลักสูตรได้ศึกษา ปรับปรุงและแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นโรงเรียนต่าง ๆ ได้ร่วมมือกันปรึกษาหารือเพื่อปรับปรุงให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นจึงทำให้ปัญหาการใช้หลักสูตรลดน้อยลงไปด้วย

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาจำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ก็น้อยเกินไปและเป็นปัญหาในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยุทธ กุลตั้งวัฒนา (2528: 65) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูสุศึกษาต่างก็มีความเห็นสอดคล้องกันว่า จำนวนหน่วยกิต 0.5 หน่วยการเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมซึ่งจัดเป็นปัญหาการใช้หลักสูตรประการหนึ่ง ปัญหานี้ผู้วิจัยเห็นว่าคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรวิชาสุศึกษาควรจะได้รับไว้พิจารณา นอกจากนั้น จากผลของปัญหานี้ยังส่งผลไปถึงปัญหาในด้านที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน คือ ทำให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชาสุศึกษาซึ่งเป็นวิชาที่ส่งผลถึงสุขภาพของนักเรียนโดยตรง เนื่องจากจำนวนหน่วยการเรียนรู้ก็น้อยเกินไป

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ครูสุศึกษามีปัญหาการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุดอีกหลายประการคือ เนื้อหาในหนังสือเรียนบางเล่มมีมากเมื่อเทียบกับจำนวนคาบเรียนที่จัดไว้ให้ เนื้อหาในหนังสือเรียนบางเล่มขัดแย้งกัน เนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรมีมากเกินไปเมื่อเทียบกับจำนวนหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหารายวิชาบางเรื่องไม่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพในสังคมปัจจุบัน หนังสืออ่านประกอบการเรียนมีไม่เพียงพอ มีภาพประกอบน้อยและไม่ชัดเจน และหนังสือเรียนมีลักษณะรูปเล่มไม่น่าสนใจ ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา ทองเกิด (2528: 95) ที่พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสุศึกษานั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญหลายประการ เช่น ปัญหาเนื้อหาที่กำหนดไม่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและปัญหาสุขภาพของท้องถิ่น เนื้อหาวิชาสุศึกษามีมากเกินไปเมื่อเทียบกับเวลาและหน่วยการเรียนรู้ ปัญหาหนังสือเรียนขาดคุณภาพ ไม่เหมาะสมหลายประการ เช่น มีภาพประกอบน้อย ลักษณะการเขียนไม่ดึงดูดความสนใจ บางบทให้รายละเอียดมากเกินไป นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ ไทพริบ (2524: 60) ที่พบว่า หนังสือ ตำรา คู่มือและเอกสารอ่านเพิ่มเติมหรืออ่านประกอบวิชาสุศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของโครงการสุศึกษาสายการศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา ยังมีน้อยและจากการนี้เทศติดตามผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8 (2525: 80) ที่รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครู เกี่ยวกับอุปสรรคและปัญหาในการเรียนการสอนก็พบว่า

ขาดหนังสือนอกเวลาและหนังสืออ่านประกอบอื่น ๆ เช่นเดียวกัน จากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ควรจะได้รับการแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.4 สำหรับปัญหาในเรื่อง เนื้อหาวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น บางรายวิชาซ้ำซ้อนกันซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยุทธ กุลดั่งวัฒนา (2527: 61) และ จิตรา ทองเกิด (2528: 91) ที่พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่าหลักสูตรวิชาสุขศึกษามีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันตั้งแต่ ม.1 - ม.6 และจากการที่ผู้วิจัยได้พิจารณาจากหนังสือเรียนบางเล่ม พบว่ามีเนื้อหาวิชาที่ซ้ำซ้อนกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น ในเรื่องของสิ่งเสพติดให้โทษในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กล่าวถึงลักษณะและโทษของสิ่งเสพติดและสาเหตุของการติดสิ่งเสพติดให้โทษ ที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนของครูสุศึกษานั้นมักจะนำเนื้อหาจากหนังสือเรียนมาใช้สอน เมื่อเนื้อหาในหนังสือเรียนมีความซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันดังกล่าวครูสุศึกษาจึงมีความเห็นว่า เนื้อหาวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น บางรายวิชาซ้ำซ้อนกันและ เป็นปัญหาในระดับมาก

1.5 ปัญหาที่ครูสุศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุดก็คือ ปัญหาการขาดอุปกรณ์การสอน เช่น โปสเตอร์ สไลด์ แผนภูมิ หุ่นจำลอง ฯลฯ รวมทั้งปัญหาขาดสื่อการสอน เช่น หนังสือแบบเรียน คู่มือครู ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพรัตน์ สุขมาลพงศ์กุล (2530: 36) ที่พบว่า ปัญหาการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนมีปัญหอยู่ในระดับปานกลางในเรื่องจำนวนอุปกรณ์การสอนและจำนวนวัสดุการสอนซึ่งมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีความสำคัญมาก ดังที่ สุชาติ โสมประยูร (2524: 18) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการสอนสุขศึกษาในการประชุมวิชาการของสมาคมสุขศึกษา พลศึกษา และสันตนาการแห่งประเทศไทยไว้ว่า "วัสดุอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนย่อมมีความสำคัญต่อวิชาสุขศึกษาไม่แพ้วิชาอื่น ๆ ครูจึงจำเป็นต้องรู้จักเตรียมจัดหาและใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน เพื่อให้นักเรียนจะได้เกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ครบทุก ๆ ด้าน" ดังที่ จอห์น คิวอี้ ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า "คนเราเรียนรู้ได้โดยการกระทำและด้วยอุปกรณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ" ซึ่งปัญหาที่พบจากการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยุทธ กุลดั่งวัฒนา (2527: 60) จิตรา ทองเกิด (2528: 92) และกองส่งเสริมผลศึกษาและสุขภาพ (2524: บทคัดย่อ) ฉวีวรรณ ไทพริบ (2524: บทคัดย่อ) การวิจัยติดตามผลโรงเรียนใน

โครงการสุศึกษาสายการศึกษา (2525: บทคัดย่อ) ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไข โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการหรือสำนักงานศึกษาธิการ เขต ให้การสนับสนุนส่งหนังสือเรียน คู่มือครู และอุปกรณ์การสอนบางอย่างไปยังครูสุศึกษาด้วย

1.6 การขาดแคลนแหล่งวิชาการที่ค้นคว้าเพิ่มเติมในการสอน ขาดความรู้ เกี่ยวกับการผลิต การใช้ และการเลือกอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมและไม่ทราบแหล่งที่จะ ขอยืมอุปกรณ์การสอน เป็นปัญหาที่ครูสุศึกษาพบมาก ซึ่งจากการวิจัยของ จิตรา ทองเกิด (2528: 59) และหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 8 (2528: 92) ชัยยุทธ กุลดั่งวัฒนา (2527: 60) สุรชาติ ศรีสะอาด (2525: 76) กิตติศักดิ์ ขยันการ (2529: 59) และหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 8 (2525: 80) ที่พบปัญหาเหล่านี้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ จากการวิจัยของ นพรัตน์ สุขุมลพสงศ์กุล (2530: 36) พบว่า ครูสุศึกษามีปัญหาในด้าน การเลือก การผลิต การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับปานกลางอีกด้วย ซึ่งถ้าหากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการหรือสำนักงานศึกษาธิการ เขต หน่วยศึกษานิเทศก์ ให้การสนับสนุนหรือจัดประชุมสัมมนาหรืออบรม เชิงปฏิบัติการในเรื่องเกี่ยวกับความรู้ในเรื่อง ของการผลิต การเลือก การใช้อุปกรณ์การสอน บอกลสถานที่ที่ครูจะสามารถขอยืมอุปกรณ์ได้ รวมทั้งแหล่งวิชาการที่ครูจะสามารถไปค้นคว้าเพิ่มเติมได้ เพื่อครูจะได้ นำความรู้เหล่านี้ไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร

1.7 ปัญหาการไม่ได้รับการนิเทศการสอนวิชาสุศึกษา เป็นปัญหาที่สอดคล้องกับ การวิจัยของ สุรินทร์ ฤทธิสาร (2528: 55) ที่พบว่า ครูสุศึกษามีความเห็นว่ามีปัญหาใน ระดับมากในเรื่องไม่ได้รับคำแนะนำในการสอนวิชาสุศึกษาจากศึกษานิเทศก์ทางสุศึกษา เช่นเดียวกันซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ครูสุศึกษาไม่ได้รับการนิเทศการสอนวิชาสุศึกษา เนื่องจากศึกษานิเทศก์ทางสุศึกษามีน้อย แม้ว่าจะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้เทศทางด้านสุศึกษา อยู่ 2 หน่วยงาน คือ ศึกษานิเทศก์สังกัดกรมสามัญศึกษาและศึกษานิเทศก์สังกัดกรมพลศึกษา แต่ ศึกษานิเทศก์ทั้ง 2 หน่วยงานก็ทำหน้าที่อื่นด้วย เช่น ฝ่ายธุรการจัดการแข่งขันกีฬาในเขตการศึกษา งานอื่น ๆ ซึ่งทำให้การออกไปนิเทศตามโรงเรียนต่าง ๆ นั้นปฏิบัติได้ยากประกอบกับจำนวน โรงเรียนในเขตการศึกษา 8 มีถึง 155 โรงเรียนและบางแห่งอยู่ไกลจึงเป็นเหตุให้ ศึกษานิเทศก์ไม่สามารถออกไปนิเทศการสอนวิชาสุศึกษาแก่ครูสุศึกษาได้อย่างทั่วถึง

1.8 โรงเรียนขาดการสนับสนุนทางด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์การสอน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา และงบประมาณในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ สุขมาลพงศ์กุล (2530: 36) ที่พบปัญหาการขาดงบประมาณสำหรับใช้จ่ายในการผลิตและจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหานี้เป็นปัญหาที่ทุกลักษณะงานในโรงเรียนประสบกับอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนมีงบประมาณจำกัดซึ่งจะต้องจัดสรรไปใช้ในกิจการอื่นที่มีความจำเป็น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า หมวดพลานามัยควรจัดหารายได้ด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากงบประมาณ เช่น ขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงาน สมาคมหรือองค์การต่าง ๆ มาให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณของหมวด เพื่อจะได้จัดหาอุปกรณ์การสอนและจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาสุขศึกษา เพื่อส่งเสริมสุขภาพให้กับนักเรียน ซึ่งหากทางโรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมได้สมบูรณ์ตามหลักการและปรัชญาทางสุขศึกษาแล้ว จะเป็นการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ ทำให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพดีบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาสุขศึกษาได้

1.9 นอกจากปัญหาด้านงบประมาณแล้ว จากการวิจัยยังพบว่า ปัญหาการจัด

สิ่งแวดล้อมและบริการสุขภาพในโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการสอนวิชาสุขศึกษา ปัญหาในด้านนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติา จันทรทอง (2530: 104) ที่พบว่า ปัญหาการบริหารด้านสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางและยังสอดคล้องกับ จิตรา ทองเกิด (2528: 9) ที่ได้ทำการสำรวจสภาพโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอนได้อย่างสมบูรณ์ จึงทำให้การเรียนการสอนในห้องเรียนและการปฏิบัติจริงไม่เป็นอย่างค่องเนื่อง และเสริมแรงซึ่งกันและกัน จากปัญหาดังกล่าวนี้ถ้าหากเราจะมาพิจารณาถึงโครงการสุขภาพในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประการด้วยกันคือ การจัดสิ่งแวดล้อม บริการสุขภาพและการสอนสุขศึกษา กิจกรรมทั้ง 3 ด้านมีลักษณะที่สัมพันธ์และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดยตลอด ดังนั้นถ้าจัดสิ่งแวดล้อม เช่น สถานที่เรียน ห้องพยาบาลและเครื่องมือที่จำเป็นรวมทั้งการสุขภาพในโรงเรียน การจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ และส้วมที่สะอาดพอเพียง การจัดให้มีที่รับประทานอาหารกลางวัน การจัดโครงการส่งเสริมและบริการสุขภาพต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะกระตุ้นและเสริมการเรียนการสอนในห้องเรียนให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรได้

1.10 สำหรับปัญหาจากการวิจัยที่พบว่า เป็นปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียนก็คือ ปัญหาที่นักเรียนไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชาสุขศึกษาและนักเรียนเบื่อหน่ายไม่สนใจในการเรียนวิชาสุขศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ชัยยุทธ กุลตั้งวัฒนา (2527: 60) และจิตรา ทองเกิด (2528: 92) ซึ่งปัญหาเรื่องนี้คงจะต้องหันมาปรับปรุงในเรื่องวิธีการสอนของครูสุขศึกษาเองและคงจะต้องให้ความสำคัญในวิชานี้ให้มีผลต่อการสอบคัดเลือกเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเหมือนวิชาบังคับอื่น ๆ เพิ่มเวลาเรียนสุขศึกษาเป็นสัปดาห์ละ 2 คาบ และเพิ่มจำนวนหน่วยกิตจาก 0.5 หน่วยการเรียนก็คงจะทำให้ปัญหานี้ลดน้อยลงไปได้บ้าง

1.11 ส่วนปัญหาการวัดและประเมินผล พบว่า ครูสุขศึกษามีปัญหาระดับมากในเรื่องการประเมินผลนักเรียนในด้านทัศนคติที่ทำได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพงศ์ เรืองศรี (2530: 48) ที่พบว่าครูสุขศึกษามีปัญหาการวัดและประเมินผลด้านทัศนคติในระดับมาก ได้แก่ ขาดความรู้ในการสร้างแบบวัดทัศนคติขึ้นใช้เอง และวิธีการปฏิบัติในการวัดทัศนคติทำได้ยากมากด้วย ดังที่ สุชาติ โสมประยูร (2525: 103) ที่กล่าวถึงการประเมินผลในเรื่องของการวัดทัศนคติว่า "ทัศนคติ เป็น เรื่องที่วัดกันยากมาก เพราะทัศนคติมักเกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของบุคคล ตามปกติแล้วการสังเกตและการสัมภาษณ์และการสนทนาซักถาม ย่อม เป็นวิธีการที่ใช้วัดทัศนคติได้ดีพอสมควร" จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ครูสุขศึกษาเห็นว่าปัญหานี้ เป็นปัญหาในระดับมาก

1.12 นอกจากนั้นครูสุขศึกษามีปัญหาในเรื่อง ไม่มีเวลาและโอกาสในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นปัญหาระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก นอกเหนือจากการสอนสุขศึกษาแล้วครูสุขศึกษายังมีหน้าที่อื่น ๆ อีก เช่น สอนพลศึกษา เป็นครูฝ่ายปกครอง และประจำห้องพยาบาล ฯลฯ จึงทำให้ไม่มีเวลาและโอกาสในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วนปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนนั้น ขาดความร่วมมือจากคณะครูอาจารย์และบุคลากรอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณ์ กสิกร (2529: 54) ที่พบว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาพลศึกษาที่พบในระดับมาก คือ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งเป็นปัญหาในลักษณะเดียวกัน ซึ่งความร่วมมือจากบุคคลอื่นนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสุขศึกษาประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นครูสุขศึกษาจึงควรสร้างศรัทธาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคณะครูอาจารย์และบุคลากรอื่น ๆ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสุขศึกษาและควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วย

2. การเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 ตามการรับรู้ของครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานการศึกษาต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า ครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษา กับ วิชาเอก/โทอื่น ๆ มีปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 โดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษา มีปัญหาการใช้หลักสูตรมากกว่าครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษากับวิชาเอก/โทอื่น ๆ มีปัญหาการใช้หลักสูตรในด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรโดยพิจารณาเป็นรายข้อ ยังพบว่า มีปัญหาการใช้หลักสูตรแตกต่างกันดังนี้คือ ครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษา มีความคิดเห็นว่า จุดประสงค์รายวิชา (พ 101 - พ 306) ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เนื้อหาในหนังสือเรียนบางเล่มขัดแย้งกัน หนังสือเรียนมีเนื้อหามากเกินไป หนังสือเรียนมีเนื้อหาไม่ตรงตามหลักสูตร ไม่สามารถแจ้งจุดประสงค์รายวิชาและเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชาแก่นักเรียนก่อนสอนวิชานั้น ๆ ได้ ขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 นักเรียนไม่สนใจกิจกรรม เสริมหลักสูตรและการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรในโรงเรียนขาดความร่วมมือจากนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษานั้นมีภูมิหลังการเรียน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากวิชาอื่น ๆ ทั้งในด้านการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล จึงทำให้ครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างออกไป และคิดว่าตนเองมีปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษามากกว่า ซึ่งต่างจากครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทอื่น ๆ ซึ่งคิดว่าตนเองไม่มีปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษามากนักเนื่องจากวิชาสุขศึกษากับวิชาการอื่น ๆ มีความใกล้เคียงกันด้วยเป็นวิชาภาคทฤษฎีเหมือนกัน ครูสามารถปรับตัวและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอน การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรและการวัดและประเมินผลได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาสุขศึกษา คือ ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา และสำนักงานศึกษาธิการ เขต

ควรได้มีการประสานงานกันเพื่อจัดประชุมชี้แจง อบรมการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 คอนตัน พุทธศักราช 2521 ให้แก่ครูสุขศึกษาที่มีพื้นฐานทางวิชาเอก/โทพลศึกษาและวิชาเอก/โท
 อื่น ๆ เพื่อให้การใช้หลักสูตรของครูสุขศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. หน่วยงานนิเทศกรรมสามัญศึกษาและหน่วยงานนิเทศกรรมพลศึกษาที่ทำหน้าที่
 นิเทศวิชาสุขศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนวิชาสุขศึกษาในเรื่องที่
 ครูประสบปัญหาคือ

2.1 เทคนิคการสอนวิชาสุขศึกษา โดยเสนอแนะวิชาการสอนแบบใหม่ ๆ และ
 นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการสอนพร้อมทั้งสาธิตและให้ครูได้ฝึกปฏิบัติไปด้วย

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและแนะนำแหล่งวิชาการที่ครูสามารถ
 ค้นคว้าเพิ่มเติมในการสอนได้โดยเชิญวิทยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาให้ความรู้กับครู

2.3 การผลิตสื่อการสอนอย่างง่าย ๆ และราคาถูก โดยอบรมการผลิตสื่อ
 การสอนที่เหมาะสม และให้รายชื่อสื่อและแหล่งที่จะขอยืมสื่อการสอน พร้อมทั้งแนะนำการใช้
 และการเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมด้วย

2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนด้านทัศนคติ โดยให้ความรู้ในเรื่องการ
 ประเมินผลทางด้านทัศนคติที่ถูกต้องสำหรับครู พร้อมทั้งวิธีการและแนวทางในการนำไปปฏิบัติ

3. เนื่องจากบุคลากรที่ทำหน้าที่นิเทศวิชาสุขศึกษามีน้อย จึงควรเพิ่มบุคลากรที่ทำ
 หน้าที่นิเทศวิชาสุขศึกษาให้มากขึ้น รวมทั้งนำระบบการนิเทศภายในมาใช้ และให้ครูที่มี
 ประสบการณ์ในการสอนมากมาช่วยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยด้วย

4. ควรมีการปรับปรุงหนังสือเรียนทุกสำนักพิมพ์ให้มีคุณภาพและมีเนื้อหาตรงตาม
 หลักสูตร มีการเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง กระชับรัด น่าอ่าน น่าสนใจ และมีภาพประกอบที่ชัดเจน
 และส่งเสริมให้มีหนังสืออ่านประกอบเพิ่มมากขึ้นด้วย

5. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาสุขศึกษาให้มีเนื้อหาที่น่าสนใจ ทันสมัย ไม่ซ้ำซ้อน
 กัน เหมาะสมกับความรู้และการค้นพบใหม่ ๆ ทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพอยู่เสมอ รวมทั้งให้มี
 ความเหมาะสมกับสภาพ ปัญหาสุขภาพและความต้องการของสังคมและท้องถิ่นอีกด้วย

6. ผู้บริหารในระดับสูง ควรให้ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 วิชาสุขศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนโดยการจัดสรรงบประมาณ
 และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดและดำเนินงานพร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูและอาจารย์ และบุคลากรต่าง ๆ
 ในโรงเรียนได้จัดและร่วมมือกันดำเนินงานด้วย

7. ควรมีการ เพิ่มหน่วยการเรียนวิชาสุขศึกษาเป็น 1 หน่วยการเรียน พร้อมกับเพิ่ม เวลาเรียนวิชาสุขศึกษาเป็นสัปดาห์ละ 2 คาบ และให้เป็นวิชาที่มีผลต่อการสอบคัดเลือก เข้า มหาวิทยาลัยเหมือนกับวิชาบังคับอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและสนใจวิชาสุขศึกษามากขึ้น

8. ควรส่งเสริมให้โรงเรียนจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้ครบถ้วนตามหลัก วิชาการ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนวิชาสุขศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

9. หน่วยศึกษานิเทศก์ควรหาผู้เชี่ยวชาญจัดทำแบบการวัดและประเมินผลทัศนคติ ที่เป็นมาตรฐานสำหรับวิชาสุขศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อให้ครูสุศึกษานำไปใช้ได้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

10. หน่วยศึกษานิเทศก์ควรออกจดหมายข่าวส่งไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อมีสื่อ การสอนใหม่ ๆ หรือหนังสือใหม่ ๆ ออกสู่ท้องตลาด และเสนอข่าวความก้าวหน้าเกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์สุขภาพและโรคต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ครูทันสมัยอยู่เสมอ

11. ควรมีการจัดตั้งศูนย์สื่อการสอน โดยการจัดหาให้ยืมและแลกเปลี่ยนสื่อการสอน เพื่อใช้ในการสอนระหว่างโรงเรียนในท้องถิ่น โดยขอความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยศึกษานิเทศก์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานสุขศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้กับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานการศึกษาต่างกันซึ่งผลจากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร วิชาสุขศึกษาต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงความคิดเห็นของนักเรียนถึงปัญหาการเรียนการสอนวิชา สุขศึกษาที่นักเรียนได้เรียนจากครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานการศึกษาต่างกัน เพื่อนำผลการศึกษามา เปรียบเทียบกับปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของครูสุศึกษาที่มีพื้นฐานการศึกษาต่างกัน

3. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษาระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ที่สังกัดกรมสามัญศึกษากับสังกัดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรวิชาสุขศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น พุทธศักราช 2521